

The Library Use of Undergraduates Students at Prince of Songkla University, Pattani Campus

Thapanee Theppaya¹ and Siriphan Dejponkrang²

¹M.A.(Library and Information Science),

E-mail: tthapa@bunga.pn.psu.ac.th

²M.A.(Library and Information Science),

Department of Library Science and Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Prince of Songkla University

Abstract

The purpose of this research was to survey the library use of undergraduates at Prince of Songkla University, Pattani Campus, their objectives in using the library, the types of resources used as well as the methods and problems in retrieving library resources, so that suggestions for improvement in the acquisition process of library resources, and solutions to library patrons' problems could be made. Questionnaires were administered to 200 undergraduates who enrolled in the course: 421-101 Use of Libraries and Study Skills, randomly selected from the Faculty of Science and Technology, the Faculty of Humanities and Social Sciences, The Faculty of Education, and the College of Islamic Studies. 92.5% of the completed questionnaires were returned. Percentages were used in data analysis.

The findings were as follows:

1. The majority of the respondents or 64.9% were female. 72.4% were 20 years old or older. 27.1% were students from the College of Islamic Studies, and 29.7% were sophomores.
2. The majority of students used the library almost every day. Most of them were 20 years old or older and were sophomores in the Faculty of Education and College of Islamic Studies. Their most favorite time for library use was during class recess; the time spent there was at a moderate level. Most students recognized the library as significant to their studies, at a high level.

3. Most students came to the library to read textbooks or books in general. Others came to the library to read journals, magazines and newspapers, to review lessons as well as to do class assignments. Most students acquired knowledge of library use from the course 421-101 (Use of Libraries and Study Skills). Others acquired library skills from their former schools, and through information provided by the library staff.

4. Most students searched and retrieved information needed from the database resources available at the library, and from catalog cards. Students' access to resources was at a high level.

5. Library resources most used by students were books and textbooks in general. Others were newspapers and magazines, respectively. Microfiches were least used.

6. The problems found included those related to library resources, library staff, services, buildings and facilities, and library public relations.

Keywords: library use, library resources, information search, Prince of Songkla University

การใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ฐะปะนีย์ เทพญา¹ และ สิริพันธ์ เดชพลกรัง²

¹ ศศ.ม.(บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์), อาจารย์

E-mail: tthapa@bunga.pn.psu.ac.th

² ศศ.ม.(บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์), อาจารย์

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อทราบถึงการให้บริการห้องสมุด และวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษา รวมถึงวิธีการและปัญหาในการสืบค้นทรัพยากรห้องสมุด อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะห้องสมุดในการจัดหาทรัพยากรห้องสมุด และเพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีทั้ง 3 คณะ และ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และวิทยาลัยอิสลามศึกษา โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามแก่นักศึกษาแต่ละคณะทุกชั้นปีที่เรียนวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนมาแล้วรวมทั้งสิ้น 200 ชุด จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับมามีคิดเป็นร้อยละ 92.5 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามได้นำมาวิเคราะห์และเสนอในรูปของจำนวนร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.9 มีอายุ 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 72.4 เป็นนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.1 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 29.7
2. สภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวัน ส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป และเป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และวิทยาลัยอิสลามศึกษาชั้นปีที่ 2 ชอบเข้าใช้ห้องสมุดช่วงเวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียนมากที่สุด และมีเวลาว่างในการเข้าใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก
3. นักศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เข้าใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือหรือตำราทางวิชาการ รองลงมาคือ เพื่ออ่านวารสาร หนังสือพิมพ์ รวมทั้งเข้ามาทบทวนบทเรียนแต่ละวิชา และเข้ามาเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุดจากการเรียนรายวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียน รองลงมาคือเรียนรู้การใช้ห้องสมุดจากโรงเรียนมัธยมศึกษา และเรียนรู้โดยการขอคำแนะนำจากบุคลากรของห้องสมุด
4. นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลต่างๆ ของห้องสมุด รองลงมาคือ การสืบค้นจากตู้บัตรรายการ และนักศึกษาสามารถค้นหาทรัพยากรห้องสมุดที่ต้องการในระดับมาก

5. ทรัพยากรห้องสมุดที่นักศึกษาใช้มากที่สุดคือ หนังสือ/ตำราทั่วไป รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ และวารสาร ตามลำดับ ส่วนทรัพยากรห้องสมุดที่นักศึกษานำใช้น้อยที่สุดคือ ไมโครฟิล์ม

6. ปัญหาที่พบ ได้แก่ ด้านทรัพยากรห้องสมุด, ด้านบุคลากรห้องสมุด, ด้านการบริการ, ด้านอาคารสถานที่ และด้านการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

คำสำคัญ: การใช้ห้องสมุด, ทรัพยากรห้องสมุด, การสืบค้นสารนิเทศ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทนำ

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจัดให้ทรัพยากรสารนิเทศเป็นทรัพยากรประเภทหนึ่งใน 3 ประเภท คือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรสารนิเทศ นันทา วิฑูมิศักดิ์ (2533, 31) กล่าวว่า การจัดหาทรัพยากรสารนิเทศมาบริการผู้ใช้ก็เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของห้องสมุดคือ เพื่อการศึกษา เพื่อการค้นคว้าวิจัย เพื่อให้ความรู้ เพื่อให้ความจรรโลงใจ และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ปัจจุบันวัตถุประสงค์ได้เปลี่ยนไปจากเดิม กล่าวคือ ผู้ใช้มีความต้องการใช้ทรัพยากรสารนิเทศเพื่อการตัดสินใจด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่ง

ในปัจจุบันสารนิเทศได้เพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็วและความต้องการสารนิเทศของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไป บางคนต้องการสารนิเทศเพื่อสนองความต้องการด้านการศึกษาหรือเพื่อการปฏิบัติงาน เป็นต้น ในกรณีนี้จะทราบถึงความต้องการของผู้ใช้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดหาสารนิเทศให้ตรงตามความต้องการนั้นจำเป็นต้องศึกษาจากกลุ่มผู้ใช้บริการ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสารนิเทศที่ผู้ใช้ต้องการ วัตถุประสงค์ในการนำสารนิเทศไปใช้ รวมทั้งแหล่งสารนิเทศที่ผู้ใช้ได้รับมา (Wilson, 1966, 4 อ้างถึงใน อัญชลี อนันตศิริ, 2533, 1) ดังนั้นห้องสมุดกับการศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าการเรียนในห้องเรียนอย่างเดียวคงจะไม่เพียงพอและทันกับโลกในยุคปัจจุบัน ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น การศึกษาโดยใช้ห้องสมุดได้เพิ่มความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะการศึกษานับตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ในการใช้ห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพ และการที่จะให้ผู้ใดมีความรู้ทักษะในการใช้ห้องสมุดอย่าง

ถูกวิธีนั้นสถาบันการศึกษาควรมีการเรียนการสอนวิธีใช้ห้องสมุดตั้งแต่ชั้นอนุบาล หรือปีแรกที่เข้าโรงเรียนต่อเนื่องกันไปจนถึงระดับอุดมศึกษาโดยจัดเนื้อหาเริ่มต้นด้วยการแนะนำวิธีใช้ห้องสมุดอย่างง่าย ๆ แล้วขยายเนื้อหาให้กว้างขวางลึกซึ้งตามลำดับ (กาหลง บุตรไสว, 2530, 2)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ทำการเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี 3 คณะ และ 1 วิทยาลัย อันได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และวิทยาลัยอิสลามศึกษา ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งสารนิเทศต่าง ๆ เพิ่มเติมจากการบรรยายในห้องเรียน ดังนั้นทางมหาวิทยาลัยจึงได้จัดวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนเป็นวิชาบังคับพื้นฐานให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของทุกคณะลงทะเบียนเรียน ซึ่งการสอนวิชานี้เป็นความรับผิดชอบของคณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักวิธีการใช้เครื่องมือในการค้นหาสารนิเทศ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้การศึกษาด้วยตนเองนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากปัญหาทางสภาพเศรษฐกิจ งบประมาณที่ห้องสมุดแต่ละแห่งได้รับนั้นน้อยมาก ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงความต้องการของผู้ใช้เพื่อที่จะได้มีการจัดหาทรัพยากรห้องสมุดตามงบประมาณที่มีอย่างจำกัดให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาถึงการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งผลการวิจัยนี้จะนำ

มาใช้เป็นแนวทางในการจัดหาทรัพยากรห้องสมุดให้ตรงความต้องการของผู้ใช้ของหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ห้องสมุด วัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรห้องสมุด วิธีการสืบค้นทรัพยากรห้องสมุด และประเภทของทรัพยากรห้องสมุดที่เลือกใช้นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วิธีการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทั้ง 3 คณะ และ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และวิทยาลัยอิสลามศึกษา ทุกชั้นปีที่เรียนวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้มาแล้ว รวมทั้งสิ้น 200 คน ซึ่งได้มาจากวิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด วัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรห้องสมุด วิธีการสืบค้นทรัพยากรห้องสมุด และประเภทของทรัพยากรห้องสมุด

2.1 การสร้างแบบสอบถาม

1) สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

2) นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทุกคณะ ทุกชั้นปี รวม 80 คน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไข

3) เมื่อปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

2.2 ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้ประกอบด้วยคำถามที่มี 2 ลักษณะ คือ คำถามแบบ

ปลายปิดที่ผู้วิจัยเสนอให้เลือกคำตอบและคำถามแบบปลายเปิดที่ผู้ตอบสามารถตอบได้โดยเสรี โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ตอนคือ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัว ตอนที่ 2 สภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไป ตอนที่ 3 วัตถุประสงค์การเข้าใช้ห้องสมุด ตอนที่ 4 วิธีการสืบค้นทรัพยากรห้องสมุด ตอนที่ 5 ประเภทของทรัพยากรห้องสมุด และตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคน ทุกชั้นปีของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 185 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.5

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และคัดฉบับที่ไม่สมบูรณ์ออก

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปกำหนดรหัสเพื่อบันทึกข้อมูลและประมวลผลโดยใช้โปรแกรม SPSS

3. นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของตาราง โดยคิดคำตอบเป็นร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การใช้ห้องสมุด หมายถึง การที่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เข้ามาศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อให้ได้ตามความต้องการโดยอาศัยทรัพยากรห้องสมุด

ทรัพยากรห้องสมุด หมายถึง หนังสือ หนังสืออ้างอิง วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร รวมทั้งโสตทัศนวัสดุประเภทต่างๆ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีอยู่ในหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ

การสืบค้น หมายถึง วิธีการที่ผู้ใช้ใช้ในการค้นหาข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามความต้องการ

สรุปผลการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 185 คน

เป็นชายร้อยละ 35.1 และหญิงร้อยละ 64.9 นักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปร้อยละ 72.4 รองลงมาคืออายุ 19 ปี ร้อยละ 18.9 เป็นนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา ร้อยละ 27.1 นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 25.4 คณะศึกษาศาสตร์ ร้อยละ 24.3 และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ร้อยละ 25.2 ตามลำดับ

ผลการวิจัยด้านสภาพการใช้ห้องสมุดโดยทั่วไปพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเกือบทุกวัน ร้อยละ 53.5 และนักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดเดือนละครั้งมีเพียงร้อยละ 3.8 นักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เมื่อจำแนกตามความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ร้อยละ 42.9 รองลงมาคือ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 25.0 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ร้อยละ 17.8 และนักศึกษามหาวิทยาลัยอิสลามศึกษา ร้อยละ 14.3 ตามลำดับ นักศึกษาที่เข้ามาใช้ห้องสมุดทุกวันส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปี 3 และชั้นปี 4 ร้อยละ 28.6 ช่วงเวลาที่นักศึกษาชอบเข้ามาใช้ห้องสมุดมากที่สุดคือ ช่วงเวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียน ร้อยละ 75.7 รองลงมาคือ ช่วงเวลาหลังเลิกเรียน ร้อยละ 57.8 นักศึกษาส่วนใหญ่มีเวลาว่างในการเข้าใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.5 และมีความคิดเห็นว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษายู่ในระดับมาก ร้อยละ 49.2 ดังตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาจำแนกตามช่วงเวลาที่ชอบเข้าใช้ห้องสมุด

ช่วงเวลาที่ใช้ห้องสมุด	จำนวนผู้เข้าใช้ห้องสมุด		จำนวนผู้ไม่เข้าใช้ห้องสมุด	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เวลาว่างระหว่างชั่วโมงเรียน	140	75.7	45	24.3
หลังเลิกเรียน	107	57.8	78	42.4
เฉพาะวันเสาร์	27	14.6	158	85.4
ก่อนสอบประจำภาค 1 เดือน	33	17.8	152	82.2
อื่นๆ	16	8.6	169	91.4

ตารางที่ 2 สภาพการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาจำแนกตามการมีเวลาว่างในการเข้าใช้ห้องสมุด

การมีเวลาว่างในการเข้าใช้ห้องสมุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก	48	25.9
ปานกลาง	110	59.5
น้อย	23	12.4
น้อยที่สุด	4	2.2
รวม	185	100

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาในเรื่องห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษานักศึกษาใช้บริการ

ระดับความสำคัญของห้องสมุดต่อการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากที่สุด	74	40.0
มาก	91	49.2
ปานกลาง	17	9.2
น้อย	2	1.1
น้อยที่สุด	1	0.5
รวม	185	100

ด้านวัตถุประสงค์การเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พบว่านักศึกษาสวนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ ตำราทางวิชาการ ร้อยละ 95.1 วัตถุประสงค์

รองลงมาคือ เพื่ออ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รวมทั้งทบทวนบทเรียนด้วยตนเองร้อยละ 87.0 และเข้ามาเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน ร้อยละ 80.5 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษา

วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด	ใช้		ไม่ใช้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อ่านหนังสือหรือตำราวิชาการ	176	95.1	9	4.9
2. อ่านวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์	161	87.0	24	13.0
3. ใช้สิ่งพิมพ์ที่ไม่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุดเช่นวิทยานิพนธ์	87	47.0	98	53.0
4. ใช้บริการยืม-คืน สิ่งพิมพ์หรือวัสดุทัศนวัสดุของห้องสมุด	126	68.1	59	31.9
5. ใช้บริการอื่น ๆ ของห้องสมุดเช่น บริการถ่ายเอกสาร บริการตอบคำถาม เป็นต้น	142	76.8	43	23.2
6. ค้นฐานข้อมูลหนังสือ (OPAC)	142	76.8	43	23.2
7. ค้นฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสาร (INDEX)	63	34.1	122	65.9
8. ค้นฐานข้อมูลวัสดุทัศนวัสดุ (JFKAV)	23	12.4	162	87.6
9. ค้นฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับภาคใต้ (LOCAL)	18	9.7	167	90.3
10. ค้นฐานข้อมูลรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค	13	7.0	172	93.0
11. ค้นฐานข้อมูลบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	8	4.3	177	95.7
12. ค้นฐานข้อมูล ERIC	22	11.9	163	88.1
13. ค้นฐานข้อมูล SOCIO File	14	7.6	171	92.4
14. ค้นฐานข้อมูล Microsoft Bookshelf	14	7.6	171	92.4
15. ค้นจากเครื่อง Cannofile	6	3.2	179	96.8
16. Multimedia	26	14.1	159	85.9
17. สืบค้นสารนิเทศผ่านออนไลน์โดยใช้ Telnet	28	15.1	157	84.9
18. สืบค้นสารนิเทศผ่านเครือข่าย Internet	50	27.0	135	73.0
19. E-mail (Electronic mail)	55	29.7	130	70.3
20. WWW (World Wide Web)	82	44.3	103	55.7
21. ค้นคว้าหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติม	98	53.0	87	47.0
22. ใช้ห้องประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดกิจกรรมหรือติวเฉพาะกลุ่ม	60	32.4	125	67.6
23. อ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือทบทวนบทเรียนของตนเอง	161	87.0	24	13.0
24. ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน	149	80.5	36	19.5
25. ชมกิจกรรมพิเศษที่ห้องสมุดจัดขึ้นในวาระต่าง ๆ	81	43.8	104	56.2
26. มาชมภาพยนตร์ที่ห้องสมุดจัดบริการในวันศุกร์และวันเสาร์	86	46.5	99	53.5
27. เป็นที่นัดพบกับเพื่อนระหว่างชั่วโมงว่างจากการเรียน	108	58.4	77	41.6
28. อื่น ๆ	4	2.2	181	97.8

จากการจำแนกการเรียนรู้อัตโนมัติการใช้ห้องสมุดพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้อัตโนมัติการใช้ห้องสมุดจากการลงทะเบียนเรียนรายวิชา 421-101 การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนร้อยละ 85.9 วิธีการรองลงมาคือ เรียนรู้

จากการใช้ห้องสมุดจากโรงเรียนมัธยมศึกษาร้อยละ 68.1 และเรียนรู้โดยการขอคำแนะนำบุคลากรของห้องสมุดร้อยละ 36.2 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนนักศึกษาจำแนกตามการเรียนรู้อัตโนมัติการใช้ห้องสมุด

การเรียนรู้อัตโนมัติการใช้ห้องสมุด	ใช้วิธีนี้		ไม่ใช้วิธีนี้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จากโรงเรียนมัธยมศึกษา	126	68.1	59	31.9
จากสถาบันอื่น	19	10.3	166	89.7
จากการเรียนวิชา 421-101	159	85.9	26	14.1
การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียน ศึกษาจากหนังสือหรือคู่มือ	58	31.4	127	68.6
ขอคำแนะนำจากบุคลากรห้องสมุด	67	36.2	118	63.8
อื่นๆ	9	4.9	176	95.1

ตารางที่ 6 วิธีการสืบค้นทรัพยากรห้องสมุดของนักศึกษา

วิธีการสืบค้นทรัพยากรห้องสมุด	ใช้วิธีการนี้		ไม่ใช้วิธีการนี้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สอบถามอาจารย์	55	19.7	130	70.3
สอบถามจากบุคลากรห้องสมุด	87	47.0	98	53.0
สอบถามจากเพื่อน	122	65.9	63	34.1
ค้นจากตู้บัตรรายการ	129	69.7	56	30.3
สืบค้นจากฐานข้อมูลต่างๆ	163	88.1	22	11.9
ดูจากรายชื่อใหม่ของห้องสมุด มหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง	20	10.8	165	89.2
ดูจากตู้แสดงหนังสือหรือ โสตทัศนวัสดุใหม่	28	15.1	157	84.9
ดูจากคู่มือการใช้ เช่น แผ่นพับที่ ห้องสมุดจัดเตรียมไว้	49	26.5	136	73.5
อื่นๆ	2	1.1	183	98.9

การสืบค้นทรัพยากรห้องสมุด พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการสืบค้นทรัพยากรห้องสมุดโดยการสืบค้นจากฐานข้อมูลต่างๆ ของห้องสมุดร้อยละ 88.1

รองลงมาคือ การสืบค้นจากตู้บัตรรายการร้อยละ 69.7 และใช้วิธีการสอบถามจากเพื่อนร้อยละ 65.9 นอกจากนี้พบว่า โดยรวมนักศึกษาที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปใช้วิธีการ

สืบค้นทรัพยากรในห้องสมุดทุกวิธีมากเป็นอันดับ 1 อันได้แก่ การสอบถามจากอาจารย์ สอบถามจากบุคลากรห้องสมุด สอบถามจากเพื่อน ค้นจากตู้บัตรรายการสืบค้นจากฐานข้อมูลต่างๆ ดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ดูจากตู้แสดงหนังสือหรือโสตทัศนวัสดุใหม่ และดูจากคู่มือการใช้ เช่น แผ่นพับที่ห้องสมุดจัดเตรียมไว้ ดังตารางที่ 6

ส่วนวิธีการสืบค้นทรัพยากรห้องสมุดโดยการดูจากรายชื่อหนังสือใหม่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง และการดูจากตู้แสดงหนังสือใหม่หรือโสตทัศนวัสดุใหม่นั้น นักศึกษาที่มีอายุ 18 ปี ไม่เคยใช้วิธีการดังกล่าวเลย นักศึกษาสามารถค้นหาทรัพยากรห้องสมุดอยู่ในระดับมาก เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่จะสามารถค้นหาทรัพยากรห้องสมุดได้ตามความต้องการร้อยละ 47.6 รองลงมาคือ สามารถค้นหาทรัพยากรห้องสมุดได้ในระดับปานกลางร้อยละ 36.2 ด้านประเภทของทรัพยากรห้องสมุด พบว่าทรัพยากรห้องสมุดที่ผู้ใช้ใช้มากที่สุดคือหนังสือ/ตำราทั่วไปร้อยละ 98.4 รองลงมาคือ หนังสือ-พิมพ์ร้อยละ 85.9 และวารสารร้อยละ 83.8 ส่วนทรัพยากรห้องสมุดที่มีผู้น้อยใช้มากที่สุดคือ ไมโครฟิล์มร้อยละ 3.2 เท่านั้น นักศึกษาที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปจะมีการใช้ทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภทมากกว่านักศึกษาที่มีอายุ 17 ปี ถึง 19 ปี

อภิปรายผล

1. ด้านสภาพการใช้ห้องสมุด โดยทั่วไปนักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เมื่อดูจากช่วงเวลาที่นักศึกษาชอบเข้าใช้ห้องสมุดพบว่า นักศึกษาชอบเข้าใช้ห้องสมุดช่วงเวลารว่างระหว่างชั่วโมงเรียนมากที่สุด และนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีเวลารว่างในการเข้าใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาที่ชอบเข้าใช้ห้องสมุดทุกวันส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปี 3 และชั้นปี 4 ส่วนนักศึกษาชั้นปี 2 ส่วนใหญ่เข้าใช้เกือบทุกวัน จะเห็นว่านักศึกษาชั้นปี 1 หรือนักศึกษาที่มีอายุน้อยไม่ค่อยเข้าใช้ห้องสมุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาชั้นปี 1 ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนได้อีกทั้งยังต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยและรุ่นพี่จัดขึ้นอีก ฉะนั้นจึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาเข้าไปใช้ห้องสมุด

มากนัก ส่วนความคิดเห็นในเรื่องความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อการศึกษพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผลิลวัลย์ รองสวัสดิ์ (2520) และ วนิดา จินตนาบุตรัน (2523) ที่นักศึกษาเห็นว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการเรียนในห้องเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอและทันกับโลกปัจจุบัน ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น การศึกษาโดยใช้ห้องสมุดจึงเพิ่มความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ ดังนั้นห้องสมุดกับการศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก ดังงานวิจัยของ Daniel (1984, 2917-A) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนกับความถี่ในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย 3 แห่งในไนจีเรียพบว่าวิธีการสอนของอาจารย์และการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามีความสัมพันธ์กันในทางบวกสูงและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 องค์ประกอบที่สำคัญในการกระตุ้นการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาคือ อาจารย์ผู้สอนและลักษณะทางกายภาพของห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lai (1991, 3544-A) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกากับได้หวนพบว่า การใช้ห้องสมุดขึ้นอยู่กับการสนับสนุนของอาจารย์ผู้สอน การอ่านสิ่งที่น่าสนใจ การได้รับมอบหมายให้ทำรายการและความต้องการสถานที่สงบเพื่อศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเห็นได้ว่าการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญจากผู้สอน สภาพห้องสมุดและตัวผู้เรียนซึ่งต่างก็มีความสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ด้านวิธีการสืบค้นสารนิเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการสืบค้นสารนิเทศโดยการสืบค้นจากฐานข้อมูลต่างๆ ของห้องสมุดและใช้วิธีการสืบค้นจากตู้บัตรรายการเป็นอันดับรองลงมา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีความรู้ทักษะในการใช้ฐานข้อมูลต่างๆ ของห้องสมุดจากการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดแล้ว อีกทั้งยังสะดวกในการสืบค้นด้วยตนเองและยังได้สารนิเทศที่ต้องการในเวลาอันรวดเร็ว แต่ก็ยังมีนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่นิยมใช้บัตรรายการสืบค้นทรัพยากรห้องสมุด สาเหตุ

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลมีจำนวนน้อย อีกทั้งยังไม่มีเครื่องพิมพ์ผลให้บริการ นักศึกษาจึงต้องใช้วิธีการจดเลขเรียกหนังสือหรือรายการทางบรรณานุกรมที่ต้องการใช้ซึ่งถ้ามีจำนวนมากจะทำให้เสียเวลานาน และวิธีการสืบค้นจากบัตรรายการยังสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ในกรณีที่ไฟฟ้าดับหรือระบบคอมพิวเตอร์เสีย ฉะนั้นห้องสมุดจึงควรทำบัตรรายการควบคู่ไปด้วย ด้านความสำเร็จในการค้นหาทรัพยากรห้องสมุด ในบางครั้งนักศึกษาไม่ได้ทรัพยากรห้องสมุดที่ต้องการ เช่น อาจประสบปัญหาในด้านสารสนเทศไม่อยู่ที่ชั้นวางหนังสือ หรือไม่ได้อยู่ที่ชั้นพักหนังสือ ทั้งที่ดูในเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วระบุสถานภาพว่าไม่มีผู้ยืมไปใช้ เหล่านี้เป็นปัญหาที่พบอยู่บ่อยๆ ฉะนั้นห้องสมุดควรมีการสำรวจชั้นหนังสือ ชั้นวารสารล่วงหน้าอย่างน้อยเดือนละครั้งเพื่อสำรวจดูว่ามีหนังสือ วารสารวางผิดที่บ้างหรือไม่ หนังสือหรือวารสารที่ขาดหายไปควรแก้ไขข้อมูลในคอมพิวเตอร์ให้เป็นปัจจุบันด้วย อีกทั้งยังควรระบุให้ชัดเจนว่า หนังสือชื่อนี้ เล่มนี้ส่งซ่อม หรือวารสารชื่อนี้ตั้งแต่ฉบับที่เท่าใดส่งเย็บเล่ม โดยเฉพาะวารสารล่วงหน้าจะทำให้บริการแบบชั้นเปิดจึงอาจมีการแอบหรือซ่อนวารสารที่ต้องการใช้เอาไว้ หรือการที่บุคลากรห้องสมุดให้นักศึกษาจัดเก็บวารสารล่วงหน้าที่นำออกไปเองเพื่อประโยชน์ของนักศึกษาในการจัดทำเก็บและเพื่อความสะดวกในการบริการต่อไปเพราะบุคคลในงานนี้มีน้อย แต่ปัญหาที่มักจะตามมาคือ นักศึกษาบางคนไม่มีความรับผิดชอบในการนำไปเก็บชั้นชั้น จึงวางไปให้เสร็จๆ เพราะคิดว่าเจ้าหน้าที่คงไม่มีเวลามาตรวจสอบอยู่แล้ว ในบางครั้งจะมีนักศึกษาช่วยงานเข้ามาช่วย แต่นักศึกษาเหล่านั้นเพียงจัดชั้นให้เป็นระเบียบเท่านั้น แต่ไม่ได้ตรวจสอบวารสารนั้นๆ วางอยู่ถูกต้องหรือไม่จึงทำให้ผู้ใช้บริการประสบปัญหาในการค้นหาเอกสารต้นฉบับอยู่เสมอ

3. ด้านการใช้และประเภทของทรัพยากรห้องสมุด ทรัพยากรห้องสมุดที่นักศึกษาใช้มากที่สุดคือ หนังสือ/ตำราทั่วไป รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ และวารสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา จินตนาอนุรัตน์ (2523) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2532) และไพจิตร เกิดอยู่

(2540) ที่พบว่า ทรัพยากรห้องสมุดที่นักศึกษาใช้สูงสุดได้แก่ หนังสือประกอบการเรียนและหนังสือทั่วไป ส่วนทรัพยากรห้องสมุดที่นักศึกษาใช้น้อยที่สุดคือ ไมโครฟิชและไมโครฟิล์ม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดมีเครื่องอ่านเพียงเครื่องเดียว อีกทั้งข้อมูลที่มีอยู่ในไมโครฟิชและไมโครฟิล์มนั้นเก่าและล้าสมัยจนไม่สามารถนำมาใช้ได้เท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสำรวจหรือเช็คชั้นหนังสือ และชั้นเก็บวารสารล่วงหน้าอย่างน้อยเดือนละครั้งเพื่อปรับปรุงข้อมูลในฐานข้อมูลต่างๆ ให้เป็นปัจจุบันเสมอ และควรมีการคัดทรัพยากรห้องสมุดที่ไม่ค่อยมีผู้ใช้ หรือทรัพยากรห้องสมุดที่เก่าและล้าสมัยออกบ้างเมื่อมีทรัพยากรห้องสมุดใหม่ๆ มาเพิ่มเติม

2. ในแต่ละฐานข้อมูลควรระบุสถานภาพของทรัพยากรห้องสมุดนั้นๆ เพิ่มเติมถ้ามีการนำไปซ่อมแซมหรืออย่างน้อยฝ่ายซ่อมแซมทรัพยากรควรมีรายชื่อทรัพยากรห้องสมุดที่ส่งซ่อมเพื่อความสะดวกในการติดตามมาใช้ประโยชน์ต่อไป

3. ผู้ให้บริการควรตระหนักว่า ผู้ที่ใช้บริการห้องสมุดมุ่งมาเพื่อต้องการสารสนเทศไปเสริมสร้างภูมิปัญญาใช้แก้ปัญหาในการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิต ผู้ให้บริการแม้จะไม่ใช้ผู้ให้คำตอบในสิ่งเหล่านั้น แต่สามารถชี้ช่องทางได้ว่าสามารถหาสารสนเทศได้จากทรัพยากรห้องสมุดใดในห้องสมุด บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจะมีการติดต่อกับผู้ใช้บริการอยู่เสมอ ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งที่ผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดจะต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้การติดต่อดังกล่าวเป็นไปโดยราบรื่น

4. ควรมีการจัดทำคู่มือในการใช้ห้องสมุด หรือการแนะนำ รวมทั้งวิธีใช้ฐานข้อมูลและบริการต่างๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุด

5. ควรมีเครื่องพิมพ์ไว้ให้บริการสำหรับผู้ใช้ที่ต้องการพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นสารสนเทศ

6. ห้องสมุดควรมีการชี้แจงงบประมาณที่ห้องสมุดได้รับให้ผู้ใช้ทราบถึงสภาพการบริหาร และการ

ดำเนินงานของห้องสมุดอย่างชัดเจน เพื่อการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นจากผู้ให้บริการและผู้บริหารในระดับสูงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาหลง บุตรไสว. (2530). การศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนรายวิชา ท 081 การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (สำเนา)
- จุฑาทิพย์ โอสถานนท์. (2532). ปัญหาการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)
- นันทา วิทวุฒิศักดิ์. (2533). พฤติกรรมการสอนการใช้ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ไพจิตร เกิดอยู่. (2540). เหตุผลในการใช้และไม่ใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วารสารห้องสมุด, 12(1), 78-87.

- ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์. (2520). การศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2519. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)
- วนิดา จินตนา นูรัตน์. (2523). การศึกษาปัญหาการใช้บริการห้องสมุดกลางของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)
- อัญชลี อนันต์ศิริ. (2533). ความต้องการและการใช้สารสนเทศของนักศึกษาและอาจารย์ประจำวิทยาลัยการทัพอากาศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)
- Daneil, James Olonenmeyer. (1984). The relationship between methods of instruction and frequency of library use by students and faculty in three universities in Nigeria. *Dissertation Abstracts International*, 44, 2917-A.
- Lai, Ting Ming. (1991). A comparative study of the use of academic libraries by undergraduates in the United States and Taiwan. *Dissertation Abstracts International*, 51, 3544-A.
- Wilson, Louis R. (1966). *Education and libraries*. Hamden: Shoe String Press.